

Atatürk ve Çağdaş Eğitim

- **Atatürk'ün çocukluğuna ilişkin ilk hatırladığı anı:** “... annemle babam arasında şiddetli bir mücadele vardı. Annem ilahilerle mektebe başlamamı ve mahalle mektebine gitmemi istiyordu. Rusumat'ta memur olan babam o zaman yeni açılan Şemsi Efendi mektebine devam etmeme ve yeni usul okumama taraftardı. Nihayet babam işi mahirane bir suretle halletti. Evvela merasim-i mutade ile mahalle mektebine başladım. Bu suretle annemin gönlü yapılmış oldu. Birkaç gün sonra mahalle mektebinden çıktım. Şemsi Efendi'nin mektebine kaydedildim. Az sonra babam vefat etti.”

- Atatürk'ün kişisel gelişiminde önemli yer tutan Genç Şemsi Efendi yeni yöntemlerle eğitim yapmak üzere okullar açmış, ancak bu okullar “gavur usulünde ders okutuyor” gerekçesiyle basılarak harabeye çevrilmiştir. Yılmayan Şemsi Efendi kendi evinin altında eğitimi sürdürmüştü, buranın da basılması ile geceleri öğrencilerinin evine giderek derslerine devam etmiştir.

- Atatürk, Mahalle Mektebi'ndeki geleneksel eğitimle, Şemsi Efendi Okulu'ndaki çağdaş eğitimi karşılaştırmış, “bilimsel” ile “geleneksel” arasındaki farkı görmüştür.

- **Bilimle Selanik Askeri Rüştiyesi'nde tanışan Atatürk, Voltaire, Rousseau, Montesque, Kant gibi yabancı; Namık Kemal, Abdülhak Hamit, Ahmet Mithat gibi Türk yazarlardan etkilenmiştir.**
- **Askeri alanda Batı'nın tekniğini Türk ordusunun gelenekleri ile harmanlamış, geliştirdiği formülleri çeşitli savaş ve cephelerde uygulamıştır.**

- **Alman Mareşal von der Goltz Osmanlı'nın Makedonya'daki 3. Ordu'suna tatbikat yaptırmak üzere Selanik'e gelecektir. Kolağası (=Önyüzbaşı) Mustafa Kemal bir plan hazırlar ve komutanlarına açıklar.**
- **“Goltz bizden ders almak için değil, bize ders vermek için geliyor!” diyen Paşalara Mustafa Kemal şu yanıtı verir: “Büyük âlim, filozof Goltz'den yararlanmak üzerinde durulacak önemli bir noktadır. Ancak, Türk kurmay ve komuta heyetlerinin kendi vatanlarını nasıl savunmak lâzım geleceğini gösterebilmeleri elbette ondan daha önemlidir.”**

- **Komutanlar ikna olmayınca Mustafa Kemal:**
“Benim eserim Mareşalin fikrine uygun düşmez veyahut Mareşal benim eserime ilgi göstermezse, kendi istediğini uygulatmak onun elindedir... ..Türk ordusu kumanda ve kurmay heyetinin hiç bir şeyi düşünmez ve hiçbir savunma önlemi alamaz insanlardan oluştuğu izlenimini onda uyandırırsak, işte o zaman Türklüğe ve Türk askerliğine yakıştıramayacak hareket bu olur.”
- **Plan Mareşale sunulur ve çok beğenilir. Planın uygulanmasını isteyen Mareşal Önyüzbaşıyı çağırarak “Bana yardımcı olunuz” emrini verir.**

- **Atatürk, Kurtuluş Savaşının, en zor ve kritik döneminde bile, eğitim konusuna eğilmiştir. Bu düşünce ile 1921 Temmuz’unda Ankara’da Milli Eğitim Şurasını toplamıştır. Kendisinin de katıldığı bu şurada, yeni kurulacak Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin izleyeceği yeni eğitim politikasının ana doğrultusu çizilmiştir.**

“Şimdiye kadar izlenen eğitim ve öğrenim yöntemlerinin ulusumuzun tarihi gerilemesinde en önemli etken olduğu kanısındayım. Onun için bir ulusal eğitim programından bahsederken, eski devrin zirvalıklarından ve doğamızla hiç de ilişkisi olmayan yabancı düşüncelerden, Doğu’dan ve Batı’dan gelen tüm etkilerden tamamen uzak, ulusal karakterimize ve tarihimize uygun bir kültür kastediyorum. Çünkü ulusal davamızın tam gelişmesi ancak böyle bir kültür ile sağlanabilir. Gelişigüzel bir yabancı kültür, şimdiye kadar izlenen yabancı kültürlerin yıkıcı sonuçlarını tekrar ettirebilir.

1921, Ankara

K. Atatürk

Eğitimin hedefleri

- “Eğitim işlerinde kesinlikle zafer kazanmış olmak gerekir. Bir ulusun gerçek kurtuluşu ancak bu yolla olur. Bu zaferin kazanılması için hepimizin tek bir can, tek bir düşünce olarak temelli bir program üzerinde çalışması gerekir. Bence bu programın temel noktaları ikidir:

1.Eğitim, toplumsal yaşamımızın gereklerine uymalıdır.

2.Eğitim, çağın gereklerine uymalıdır.”1922

Mustafa Kemal Atatürk

Eğitimin yaygınlaşması

- “Bu memleketin asıl sahibi ve toplumumuzun esas unsuru köylüdür. İşte bu köylüdür ki, bugüne kadar bilgi ışığından yoksun bırakılmıştır. Bundan ötürü, bizim izleyeceğimiz eğitim siyasetinin temeli, öncelikle mevcut bilgisizliği ortadan kaldırmaktır. Bütün köylüye okumak, yazmak ve vatanını, milletini, dinini, dünyasını tanıtacak kadar coğrafi, tarihi, dini ve ahlâki bilgi vermek ve dört işlemi öğretmek, öğretim ve eğitim programımızın ilk hedefidir.”

K. Atatürk

- “Ulusun yüzde sekseni okuma yazma bilmiyorsa bunun suçu bizde, bu günün insanlarında değildir; Türk'ün karakterini anlamayarak kafasını birtakım zincirlerle saranlardadır.”
- “Bu ülkede eskiden beri bir bilgisizlik devam ediyor. Eski idareler, bu bilgisizliği devam ettirmeyi kendi devamları için gerekli görüyorlardı. Bu ülkede cehaleti hızla ortadan kaldırmak gerekir.”
- “Bir ülkedeki azınlık, eğer çıkarını çoğunluğun bilgisizliğinde ararsa genel felaket kaçınılmazdır.”

K. Atatürk

Atatürk'e göre eğitim

- **Öğrencinin** eleştiri hakkı **olmalı ve** aktif katılım **sağlamalı**
- **Eğitim** uygulamalı **ve** disiplinli **olmalı**; **ömür** boyu **sürmeli**
- **Öğretilenler** yaşama uygulanır **olmalı ve** problem çözme becerisi **kazandırmalı**
- **Üst eğitim basamaklarında** başarısız ve yeteneksiz olanlar elenmeli
- **Özetle esas amaç** “kalıplaşmış” **değil,** “sürekli gelişen”, “düşünen”, “özgün gözlem yapan” **bireyler yetiştirmek**

Eğitim ve Öğretimin Birleştirilmesi

- 1924'te çıkarılan “Tevhid-i Tedrisat Kanunu” ile mahalle mektepleri ve medreseler kapatılırken, okulların tamamı laikleştirilerek Milli Eğitim Bakanlığı çatısı altında toplanması sağlanmıştır.
- Böylece eğitimde birlik sağlanmış ve ikilem ortadan kaldırılmıştır.

“Dünya uygarlık ailesinde saygın yer sahibi olmaya lâayık Türk milleti, evlâtlarına vereceğı eğitimi okul ve medrese adında birbirinden tamamen farklı iki tür kuruma bölmeye günümüzde katlanabilir miydi?

Eğitim ve öğretimde birlik olmadıkça, aynı düşüncede, aynı zihniyette bireylerden oluşmuş bir millet oluşturmaya çalışmak, boş yere uğraşmak olmaz mıydı?”

K. Atatürk

Neler yapılmalı?

- “Eğitim ve öğretimde uygulanacak yol, bilgiyi insan için fazla bir süs, bir zorbalık aracı veya uygar bir zevkten çok, maddi hayatta başarılı olmayı sağlayan pratik ve kullanılması mümkün bir araç haline getirmektir. Milli Eğitim Bakanlığı bu esasa önem vermelidir.”
- “Aydınları halk seviyesine indirmekten çok, halkı eğiterek bilgili kılmak, bütün halkı eğitimde aydın olarak yetiştirmek gerekir.”

K. Atatürk

- “Yeryüzünde üç yüz milyonu geçen Müslüman vardır. Bunlar ana, baba, hoca eğitimiyle, terbiye ve ahlâk almaktadırlar. Fakat acıyarak söylüyorum ki, bu insan kütleleri şunun veya bunun esaret ve horgörü zincirleri altındadır. Aldıkları manevi eğitim ve ahlak, onlara bu esaret zincirlerini kırabilecek insanlık niteliklerini verememiştir, veremiyor.”

K. Atatürk

- 1935 yılına geldiğinde reformların çoğu yapılmış, küçük çapta da olsa sanayi kurulmuştu. Ancak alım gücü sanayi ürünlerini almaya yetecek nüfus yoktu. Atatürk ile Eğitim Bakanı Saffet Arıkan arasındaki diyalog:
- **Atatürk:** Çözüm için köylünün en kısa zamanda okur yazar olması, tüm köylerin okula ve öğretmene kavuşturulması, buna özgü öğretmen yetiştirilmesi gerek.
- **Saffet Arıkan:** Elimizdeki imkanlarla bunu ancak yüz yılda başarabiliriz.

- **Atatürk:** Köylerden genç insanları askere alıyoruz, onlara okuma yazma ve teknik bilgiler kazandırıyoruz, sonra da bunlar en teknik silahları ustaca kullanabilecek duruma geliyorlar. Daha sonra bu gençleri köyelerine yolluyoruz. Onları köyden alıp, köyde öğretmenlik için gerekli bilgilerle donatalım ve kısa bir süre sonra da köye öğretmen olarak yollayalım. Ardından yeni girişimler gelir.

Bu sözler düşünsel düzeyde Köy Enstitülerinin ilk adımıdır.

Köy enstitüleri eğitim programı ilkeleri

1. Organize öğrenme, araştırma öğretilmeli
2. Üretim için yapılmalı
3. Öğrenci merkezli ve sürekli olmalı
4. Köyü kalkındırmayı amaçlamalı
5. Laik ve demokratik olmalı
6. Her öğrenci başarılı olmalı

- **“Köy Enstitülerini Cumhuriyetin eserleri içinde en kıymetli ve en sevgili sayıyorum. Köy Enstitülerinden yetişen evlatlarımızın başarılarını ömrüm boyunca yakından ve candan takip edeceğim.”**

9 Mayıs 1941, İsmet İnönü

- **İnönü 5 yıl sonra kendi yarattığı eserini sürdürmekle durdurmak arasında sıkıştı. Bir yandan ömür boyu korumaya söz verdiği enstitüler vardı, diğer yanda kendisine seçim kaybettirebilecek komünistlik iddiaları. Düşündü ve enstitülerden vazgeçti.**

- 1946 seçimlerinden sonra Hasan Ali Yücel istifa etti, İsmail Hakkı Tonguç ise görevden alındı. Köy Enstitüleri projesi fiilen bitmişti.
- Oysa İsmail Hakkı Tonguç yoğun çalışma temposu içinde ailesiyle bile ilgilenememiş, ikinci çocuğu Yalım 1944'te 8 yaşındayken ölmüştü.

- Hasan Ali Yücel'in bakanken “farklı değerlendirmeleri önlemek” için Amerika bursu vermediği oğlu Can Yücel'se, çocukken babasına duyduğu hasreti şu dizelerle dile getirmiştir:

*Sevinçten uçardım hasta oldum mu,
40'ı geçerse ateş, çağ'rırlar İstanbul'a,
Bi helallaşmak ister elbet, diğ'mi, oğluyla!
Tifoyken başardım bu aşk oy'nunu,
Ohh dedim, göğsüne gömdüm burnumu.*

- **Mevlana, Goethe, Tevfik Fikret ve Atatürk hayranı olan Yücel hem ulusalcı, hem hümanist; hem dindar, hem laik olunabileceğini kanıtlamış; ancak kimseye yaranamamıştır. İstifasının ardından kendine yapılan eleştirileri yanıtladığı şiirden bir bölüm:**

*Kendim de bilmiyordum, komünistmişim meğer;
Sizi bilmem ben amma, buna şeytanlar güler.
Hangi sözün sonuna “ist” gelmişse o bendim;
Tanıyamaz olmuştum artık kendimi kendim.
Madem sonunda “ist” var, nasıl komünist olmam?
Yüzde yüzdü bir yandan bunlarca faşist olmam!
Bu şaşkınlık yüzünden olmuştum ben sosyalist;
Hem komünist, hem faşist hem de anti-nasyonalist.
Düşünmediler, bunlar birbirine uymuyor.
Vicdan sağırlaşınca akıl Hakkı duymuyor.
Bir gün Mevlûd okutup, bir gün yaptılar dinsiz;
Ne diyeyim, inandı buna pek çok beyinsiz.*

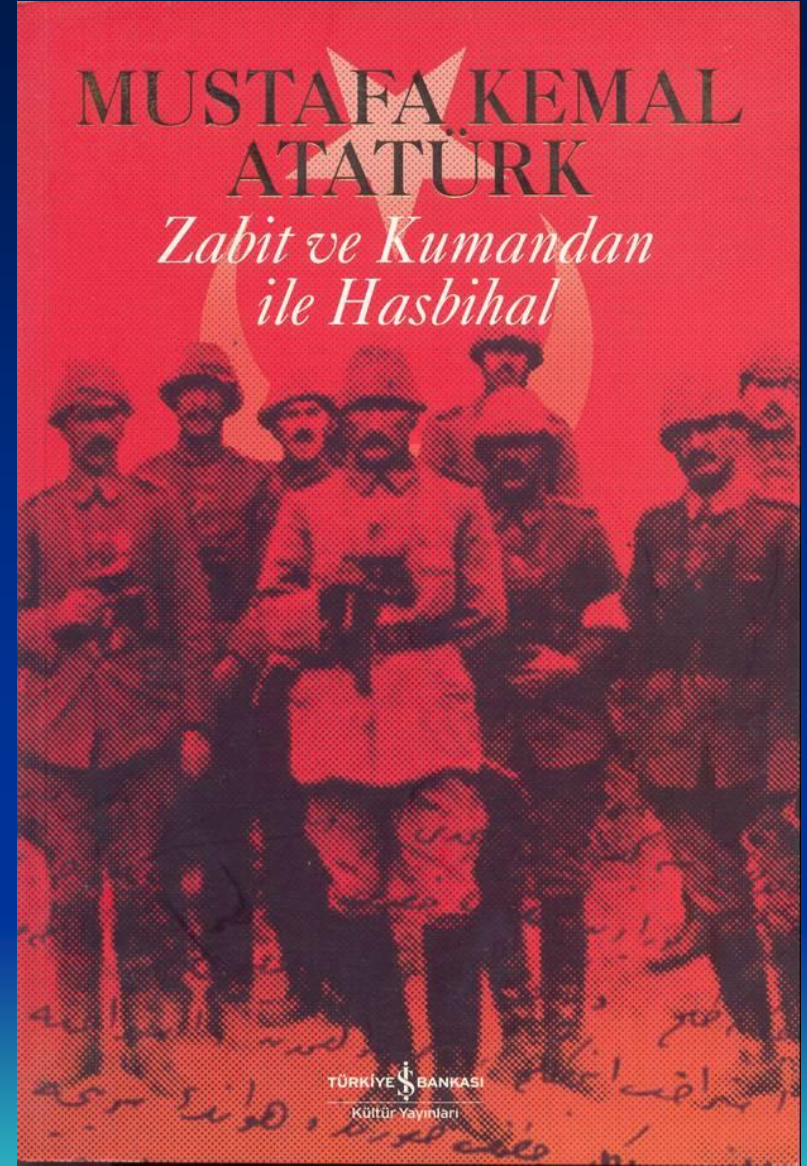

- **Atatürk'ün az bilinen yönlerinden biri de yazarlığıdır. Kitapları:**

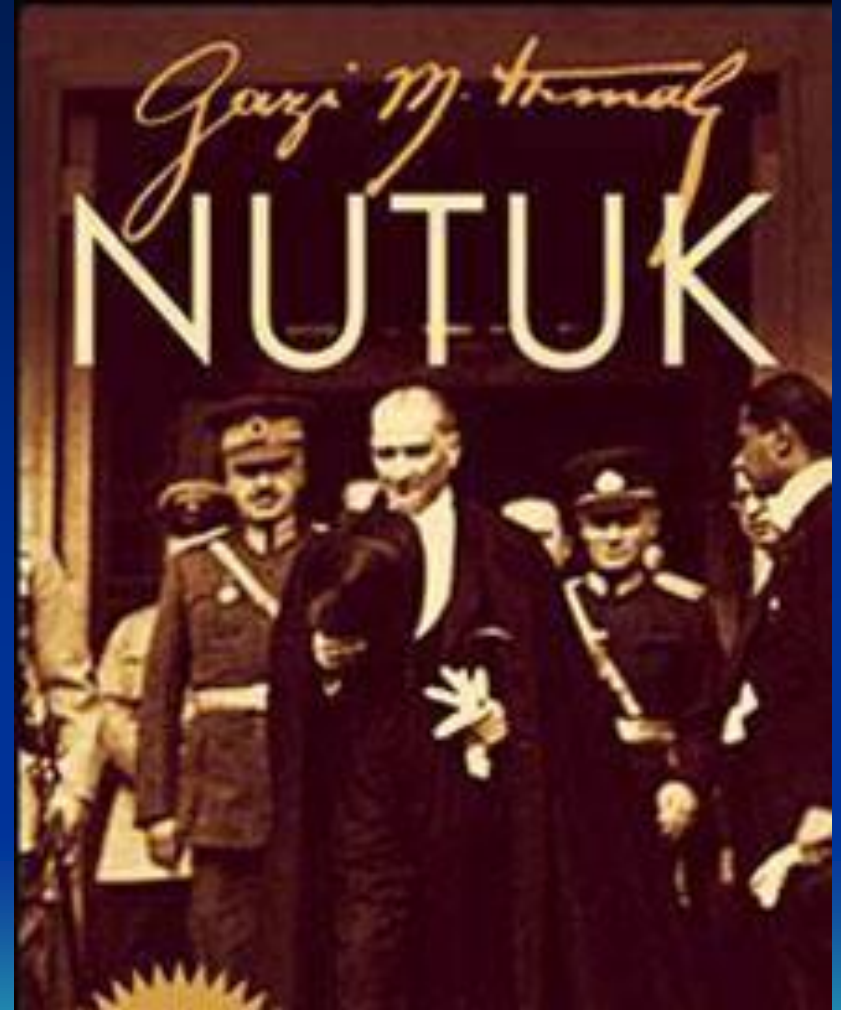
Nutuk (Büyük Söylev), Atatürk'ten Mektuplar, Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, Atatürk'ün Hatıra Defteri, Arıburnu Muharebeleri Raporu, Karlsbad Hatıraları, **Geometri**, **Medeni Bilgiler**, Bölüğün Muharebe Eğitimi, Takımın Muharebe Eğitimi, Taktik Tatbikat Gezisi, Taktik Meselelerin Çözümü ve Emirlerin Yazılmasına İlişkin Öğütler, Cumalı Ordugahı, **Zabit ve Kumandan İle Hasbihal**

- 1913'te Sofya'da Askeri Ateşe olarak çalışırken arkadaşı Nuri'nin (Conker) “Zabit ve Kumandan” adlı eserini okumuş, kendi düşüncelerini, verdiği örneklerle zenginleştirerek bir sohbet şeklinde “Zabit ve Kumandan ile Hasbihal”i (Subay ve Komutan ile Söyleşi) yazmış; eser 1918'de yayımlanmıştır.

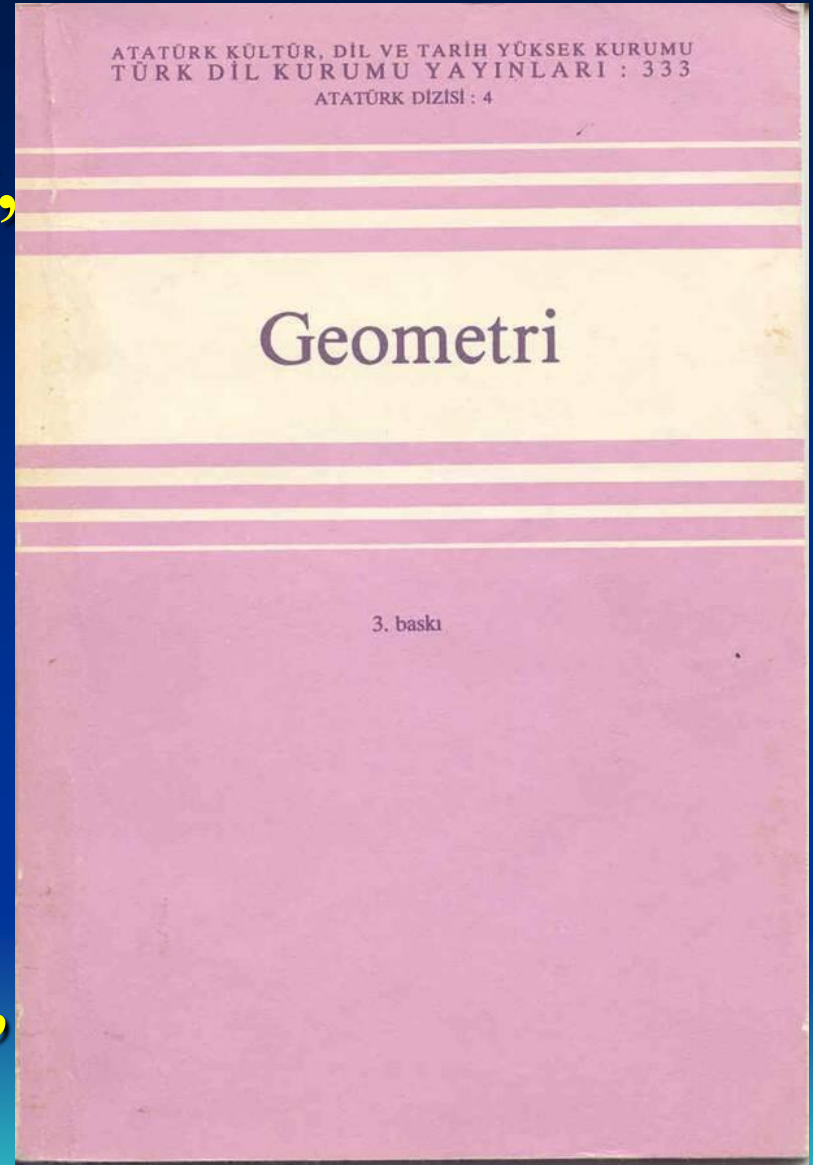
- Atatürk'ün yaşadığı tarihsel olayları kendi sözleriyle anlattığı, tarihe not düştüğü, en büyük eseri

Türk Dil Kurumu Başuzmanı Agop Dilaçar anlatıyor: “1936 sonbaharında Atatürk beni, Özel Kalem Müdürü Süreyya Anderiman'ın yanına katarak Beyoğlu'ndaki Haşet Kitabevi'ne gönderip, uygun gördüğümüz Fransızca geometri kitaplarından bir tane aldirttı. Yazılacak Geometri kitabının genel tasarısı çizildi. Kış aylarında Atatürk bu eser üzerinde çalıştı. Geometri kitabı bu emeğin ürünüdür.”

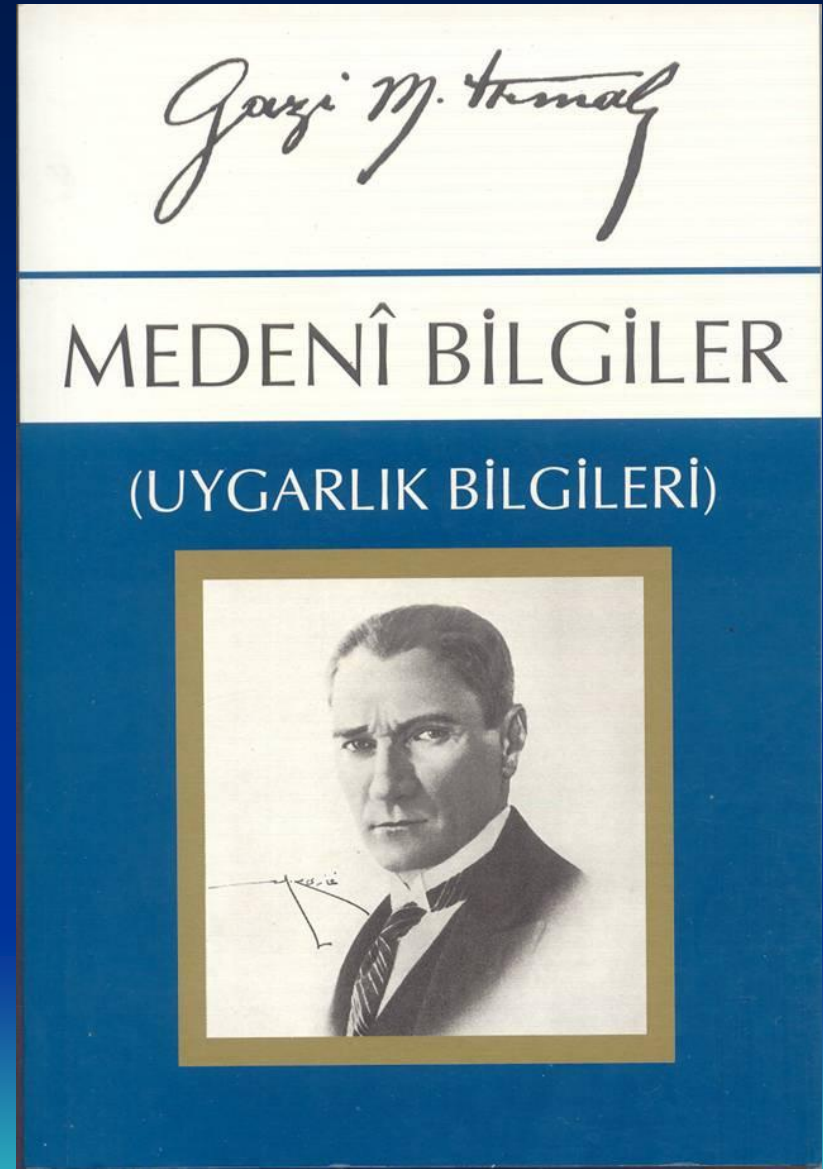
- **Boyut, uzay, yüzey, düzey, çap, yarıçap, kesit, yay, çember, teğet, açı, açıortay, içters açı, dışters açı, taban, eğik, kırık, çekül, yatay, düşey, dikey, yöndeş, konum, üçgen, dörtgen, beşgen, köşegen, eşkenar, ikizkenar, paralelkenar, yanal, yamuk, artı, eksi, çarpı, bölü, eşit, toplam, oran, orantı, türev, alan, varsayı, gerekçe...**

- **Zâviyetân-ı mütekabiletân-ı dahiletân**
- **İç ters açılar**
- **Müselles-i mütesâviyül adlâ**
- **Eşkenar üçgen**

- **Derslerde okutulması için, vatandaşların devlet ile ilişkileri ve hakları hakkında yazılmış Afet İnan tarafından aktarılan kitapta; ulus, egemenlik, devlet, cumhuriyet, demokrasi, özgürlük ve haklar gibi konular işlenir. Kitabın bazı bölümleri kendi kurduğu Türk Tarih Kurumu tarafından sansürlenmiştir.**

- Atatürk'ün başarısında mucize yoktur.
- O'nun başarısında inanç, akıl, bilgi, cesaret, gerçekçilik gibi insana özgü değerler vardır.

Eğitimin rehberi

- “Dünyada her şey için, uygarlık için, hayat için, başarı için en gerçek yol gösterici ilimdir, fendir. İlim ve fennin dışında yol gösterici aramak gaflettir, cahilliktir, doğru yoldan sapmaktır. Yalnız ilmin ve fennin yaşadığımız her dakikadaki evrelerinin gelişimini anlamak ve ilerlemeleri zamanında izlemek şarttır. Bin, iki bin, binlerce yıl önceki ilim ve fen lisanının koyduğu kuralları, şu kadar bin yıl sonra bugün aynen uygulamaya kalkışmak elbette ilim ve fennin içinde bulunmak değildir.”

1924 Samsun'da
öğretmenlere

“Ben, manevi miras olarak hiç bir ayet, hiçbir dogma, hiçbir donmuş ve kalıplaşmış kural bırakmıyorum. Benim manevi mirasım bilim ve akıldır. Benden sonrakiler, bizim aşmak zorunda olduğumuz çetin ve köklü zorluklar karşısında, belki gayelere tamamen eremediğimizi fakat asla taviz vermediğimizi, akıl ve bilimi rehber edindiğimizi tasdik edeceklerdir.”

K. Atatürk

Bir pazar günü    afacan çocuğu olan ailenin reisi, kafasını dinlemek ister, gazetelerini alır, köşesine çekilir. Ancak,  ocuklar "Babacığım lütfen dışarı çıkalım, top oynayalım" diye babalarını rahat bırakmazlar. "Hiç olmazsa" der genç baba, "Bir-iki saat sussalar da  u pazar keyfimi yapsam". O anda yerdeki gazete gözüne çarpar. Tam sayfa bir Türkiye haritası. Haritayı alır, küçük küçük parçalara böler ve yandaki odaya, halının üstüne dağıtır.

“Çocuklar, size yap-boz gibi bir oyun. Parçaları birleştirip, Türkiye haritasını yeniden tamamlayın, hemen dışarı çıkarız" der. Bu işin birkaç saat süreceğini düşünen baba, 10-15 dakika sonra çocukları karşısında tamamlanmış harita ile görünce şaşırır. Sorar baba; "Çocuklar Türkiye'yi nasıl düzelttiniz?" diye. Çocuklar hep bir ağızdan cevaplarlar: "Babacığım, biz Türkiye ile ilgilenmedik, haritanın arkasında bir insan resmi vardı, bu insanı düzelttik, Türkiye düzeldi".

